

RÔZNE

JUBILEUM ČLENA KOREŠPONDENTA SAV ANDREJA SIRÁCKEHO

9. decembra 1955 dožíva sa 55 rokov náš popredný a zaslúžilý pracovník v marxistickej filozofii profesor Andrej Sirácky. Profesor Sirácky je už od niekoľkých desaťročí pokrokového zmýšľania a hlásil sa už vo svojom mladom veku (okolo roku 1925) k marxizmu. Od tých čias sa pridržiaval marxistických náhľadov (hoci nie vždy dôsledne a s chvíľkovými zakolísaniami) na spoločnosť a základné filozofické otázky. Tomuto svojmu presvedčeniu A. Sirácky ostal verný a obhajoval ho aj vtedy, keď si tým vyslúžil neprijemnosti a politické prenasledovanie.

Andrej Sirácky narodil sa v Petrovci, v stredisku slovenskej menšiny, ktorej predkovia sa vysťahovali zo Slovenska — hnaní útlakom zemepánov — koncom XVIII. storočia na Dolnú zem. Na štúdiách sa sám vydržoval. V rokoch 1921—1925 študoval na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Tu sa stal členom združenia socialistických študentov zo Slovenska a písal do komunistických a pokrokových novín a časopisov. Po skončení štúdií pôsobil ako profesor na slovenskom gymnáziu vo svojom rodisku, kde vychovával mládež v pokrokovom duchu. Tu v rokoch 1925—1941 pôsobil tiež verejne ako redaktor pokrokového týždenníka slovenskej menšiny Národná jednota, ktorý najmä v rokoch 1935—1941 ostro útočil proti fašizmu a ľudákom. Po útoku hitlerovcov a horthyovcov A. Siráckeho fašisti niekoľko mesiacov väznili. V Petrovci ako vedúci ľudovýchovného odboru Matice slovenskej prednášal Sirácky po slovenských obciach o vzniku života a človeka, o vývine spoločnosti, o sovietskej literatúre atď. Mnohé jeho prednášky vyšli tlačou. Počas okupácie bol zbavený miesta stredoškolského učiteľa a až do roku 1944 pracoval príležitostne ako korektor, ako pisár a ako redaktor. Pracoval vždy proti fašizmu a reakcii a mal spojenie s protifašistickým ilegálnym hnutím a s partizánmi v okupovanej Báčke. V lete 1944 stal sa členom ilegálneho národnooslobodzovacieho výboru, na jeseň 1944 zúčastnil sa s partizánmi pri oslobodzovaní obcí v južnej Báčke, bol prvým redaktorom partizánskeho časopisu Hlas ľudu a od decembra 1944 do augusta 1948 bol riaditeľom slovenského gymnázia v Petrovci. V októbri toho istého roku stal sa učiteľom dialektického a historického materializmu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Teraz je jej rektorom. Na začiatku tohto roku bol zvolený za člena korešpondenta Slovenskej akadémie vied.

Za prvé skutočne vedecké dielo A. Siráckeho možno pokladať knihu *Umiarajúca civilizácia*, vydanú v Petrovci roku 1946. Pravda, Sirácky bol publicisticky a literárne činný i dlhé roky predtým a vydal aj dve knihy populárno-vedeckých a literárnych úvah, *Umiarajúca civilizácia* je spis marxisticky bojovný a je prenikavým rozborom kapitalistickej kultúry. V práci je podaná dôkladná analýza kultúry ako spoločensko-historickej kategórie, jej materiálnych, spoločenských podmienok i jej ideologickej tvárnosti.

Dalšia práca A. Siráckeho, *Kultúra a mravnosť* z roku 1949, za ktorú dostal národnú cenu, je spis široko koncipovaný a zahŕňa problematiku spoločenského bytia a vedomia so zreteľom na javy nadstavbové, ideologické. Otázky kultúry a mravnosti tu rieši v celej ich zložitosti a historicko-spoločenskej súvislosti na prísne vedeckom, dialektickomateria-

listickom základe. Opiera sa pritom o veľmi bohatú literatúru a kriticky hodnotí rozličné buržoázne teórie.

Táto práca, i keď autor v nej v tvorivom a odvážnom úsilí po nových objavoch použil niektoré nejasné formulácie a zvláštne termíny, je rozhodným prínosom — najmä nekompromisným, vedecky podloženým a presvedčivým vyvracaním všetkých foriem idealizmu — do našej marxistickej literatúry.

O rok neskoršie vyšla Siráckeho brožúra *Od kapitalizmu k socializmu*, v ktorej autor podáva výklad základných poučiek marxizmu-leninizmu a rieši niektoré otázky ľudovej demokracie. Aj táto kniha, ako ostatné práce Siráckeho, vyznačuje sa bojujnosťou a zásadovosťou.

Z vedeckých prác A. Siráckeho významné miesto zaujíma rozsahom nevelké dielo *Pôvod prvotných ideológií* z roku 1952. V tejto práci sa riešia problémy prvotných ideológií a v súvislosti s tým aj otázka vzniku a vývinu náboženstva.

Vedecká hodnota tejto a na ňu nadväzujúcich ďalších prác (*Vznik a vývoj náboženstva, Klérofašistická ideológia ľudáctva*) spočíva jednak v novom prínose k uvedenej problematike, jednak v tom, že A. Sirácky hlbokým teoretickým rozborom vzniku a podstaty náboženstva a náboženských prežitkov ako prvý vedecký pracovník u nás pripravil materiál a argumenty pre boj proti náboženským poverám, proti klerikalizmu a rôznym odrodám idealizmu.

Iná jeho štúdia z roku 1953, *K otázke formovania socialistického človeka*, je venovaná zase aktuálnemu a zložitému problému formovania novej psychickej a morálno-politickej tvárnosti našich ľudí.

Vysokých kvalít je i Siráckeho najnovšia práca *Klérofašistická ideológia ľudáctva*, ktorá smelo nastoluje a rieši veľmi závažné otázky nášho kultúrneho a myšlienkového vývinu posledného desaťročia a plní jednu z najnalichavejších úloh, ktorú nám uložil na ideologickom fronte posledný sjazd KSS. V tejto i politicky významnej práci, ktorá má tri časti (1. Fašizmus — forma otvorenej, brutálnej a krvavej buržoáznej diktatúry, 2. Klérofašistická ideológia ľudáctva, 3. Proti prežitkom ľudáckeho fašizmu a inej nepriateľskej ideológii), riešia sa — okrem iných — aj dôležité teoretické otázky prechodného obdobia (otázka zväzku robotníctva a roľníctva, utváranie morálno-politickej jednoty nášho ľudu, problém národnostný a otázka zaostávania spoločenského vedomia za spoločenským bytím).

Prof. Sirácky okrem toho napísal a vydal celý rad vedeckých úvah v rôznych sborníkoch a časopisoch a v posledných rokoch niekoľko populárno-vedeckých, rozsahom menších knižných prác (*Slovanstvo a svetový mier*, 1949, *Prírodné a spoločenské prostredie*, 1951).

Na vedeckej konferencii Univerzity Komenského v máji 1955 mal A. Sirácky obsiahly hlavný referát na tému *Desať rokov rozvoja slovenskej vedy a kultúry*.

Záverom možno povedať, že Andrej Sirácky sa neľaká riešeniu najťažších, najzložitejších otázok súčasného života, že k riešeniu týchto problémov pristupuje tvorivým spôsobom a že takto prispieva k obohacovaniu nášho filozofického myslenia.

Do ďalšieho plodného života na poli rozvoja našej vedy a organizovania nášho vysokého školstva a kultúry prajeme prof. Andrejovi Siráckemu mnoho zdravia a úspechov.

Redakcia

JUBILEUM STANISLAVA FELBERA

Tohto roku dožíva sa päťdesiatky pracovník Filozofického ústavu SAV dr. Stanislav Felber. Súdruh Felber je jeden z tých našich filozofických pracovníkov, ktorí už v období panstva buržoáznej vedy gravitovali k filozofii marxizmu-leninizmu a ihneď po oslobodení stali sa jej horlivými stúpenkami a propagátormi. V boji za rozšírenie a rozvitie učenia dialektického materializmu u nás získal si dr. Stanislav Felber skutočne čestné miesto; jeho meno je známe nielen v užšom kruhu vedeckých pracovníkov, ale i v širšej verejnosti, ktorá ho pozná zo sústavnej prednášateľskej a popularizačnej činnosti.

Stanislav Felber narodil sa v Prahe v českej úradníckej rodine. Už na gymnaziálnych